
Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie

**DORADZTWO DLA MŁODYCH ROLNIKÓW
ROZPOCZYNAJĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ PO RAZ PIERWSZY**

**Metodyka doradzenia
Świadczenie usług doradczych w ramach
PROGRAMU ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH
2014-2020**

*Zatwierdzona przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi
SAR-drw-bo-655-199/16 z dnia 31.08.2016 r.*

Brwinów, 2016

SPIS TREŚCI

I. Wstęp	3
II. Ogólne zasady świadczenia usługi doradczej „Doradztwo dla młodych rolników rozpoczynających działalność po raz pierwszy”	4
III. Dokumenty wspólne dla wszystkich usług doradczych – wykaz	10
IV. Harmonogram realizacji programu doradczego	11
V. Narzędzia pracy doradczej	13
VI. Załączniki	14

I. Wstęp

Doradztwo kierowane do młodych rolników – rozpoczynających działalność po raz pierwszy – obejmuje zakres możliwej pomocy doradczej, która dotyczyłaby opracowania jednego z wymienionych w dalszej części metodyki dokumentów. Młodzi rolnicy są z natury najbardziej innowacyjni ale często potrzebują pomocy przy rozpoczynaniu gospodarowania. Realizacja planów rozwoju gospodarstwa wiąże się z kosztami, które są ponoszone na jego rozwój, a wymierne efekty produkcyjno-finansowe następują w dalszej przyszłości. Wybór i metoda analizy, sposobu planowania oraz realizacji rozwoju gospodarstwa to tylko jeden z etapów przyszłej kompleksowej usługi doradczej, która powinna być prowadzona przez kilka lat.

Beneficjent usługi

Młody ROLNIK to osoba fizyczna, która:

1. Jest pełnoletnia i ma nie więcej niż 40 lat (może mieć skończone 40 lat, ale nie ukończyła 41 roku życia) przed datą podpisania umowy z podmiotem doradczym.
2. Stała się właścicielem lub weszła w posiadanie gospodarstwa o powierzchni użytków rolnych wynoszącej co najmniej 1 ha lub planuje tego dokonać.
3. Spełnia kryteria dostępu do usługi na podstawie:

Kryterium podstawowe dostępu do usługi: „*Doradztwo dla młodych rolników rozpoczynających działalność po raz pierwszy*” – lista sprawdzająca.

Z usługi „*Doradztwo dla młodych rolników rozpoczynających działalność po raz pierwszy*” może skorzystać tylko jedna osoba z gospodarstwa, jeden raz w okresie trwania Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020.

II. Ogólne zasady świadczenia usługi doradczej z pakietu „Doradztwo dla młodych rolników rozpoczynających działalność po raz pierwszy”

Analiza gospodarstwa rolnego

Pierwszym i podstawowym krokiem, przy rozpoczynaniu prowadzenia działalności rolniczej, jest sporządzenie dla urządzanego gospodarstwa całościowej analizy technologiczno-ekonomicznej. Analiza ta pozwoli na podejmowanie właściwych decyzji planistycznych w zakresie urządzania gospodarstwa.

Doradca wspólnie z rolnikiem wyznaczy kierunki i możliwości rozwoju gospodarstwa oraz określi i doprecyzuje ewentualne formy wsparcia inwestycyjnego, które mogą pochodzić zarówno ze środków UE jak i krajowych.

Kompleksowa analiza będzie podstawą do przygotowania i opracowania jednego z podanych niżej planów przedsięwzięcia tj.:

- Planu Rozwoju Gospodarstwa (PRG), lub
- Wzorcowego Planu Inwestycyjnego (WPI) lub
- Biznesplanu dla Poddziałania Premie dla młodych rolników (BP).

Młody rolnik ma do wyboru jedną z niżej wymienionych form doradzania w ramach usługi doradczej:

1. Planowanie

Plan Rozwoju Gospodarstwa – PRG.

W celu ukazania aktualnej i alternatywnej sytuacji ekonomicznej gospodarstwa rolnego realizującego inwestycje, polegającą np. na zakupie gruntów, bądź zmianie skali i/lub struktury produkcji, niezbędne jest opracowanie Planu Rozwoju Gospodarstwa (PRG). Pozwala on odpowiedzieć na pytanie – czy inwestycja jest uzasadniona i czy doprowadzi do poprawy ogólnych wyników ekonomicznych gospodarstwa.

Wyniki projektowania to niezbędna część informacji koniecznych do podjęcia decyzji o przyszłości - kierunku i skali zmian w gospodarstwie. Obliczenia planistyczne muszą być sporządzone rzetelnie w oparciu o wiarygodne dane i przedstawione w czytelny i przystępny sposób.

2. Kredyt

Druga możliwość to sporządzenie dla gospodarstwa planu przedsięwzięcia inwestycyjnego pod nazwą Wzorcowy Plan Inwestycyjny, zwany dalej w skrócie WPI, dla podmiotów ubiegających się o udzielenie kredytów preferencyjnych z dopłatą do oprocentowania ARiMR na realizację inwestycji w gospodarstwach rolnych lub działach specjalnych produkcji rolnej.

W ramach usługi podmiot może opracować rolnikowi WPI w zakresie jednej z niżej wymienionych linii kredytowych:

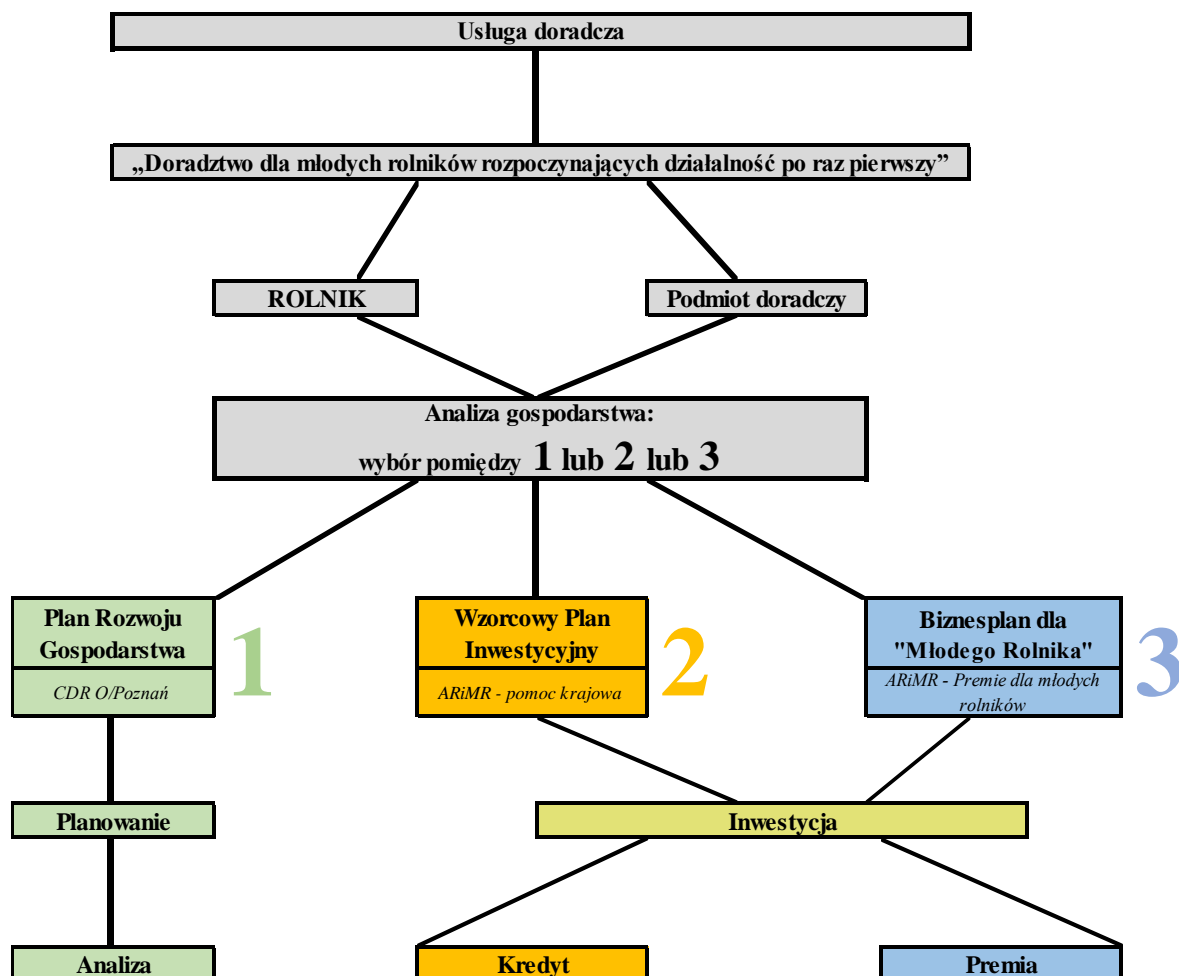
- Linia RR - kredyty na inwestycje w rolnictwie i rybactwie śródlądowym,
- Linia Z - kredyty na zakup użytków rolnych,
- Linia MRcsk - kredyty z częściową spłatą kapitału na zakup użytków rolnych przez młodych rolników.

3. Premia

Trzecia możliwość to sporządzenie dla rolnika planu przedsięwzięcia w ramach: „Premii dla młodych rolników” w poddziałaniu „Pomoc w rozpoczęciu działalności gospodarczej na rzecz młodych rolników” objętego PROW 2014-2020. Wsparcie w wysokości 100 tys. zł premii ma przyczynić się do bardziej efektywnego rozwoju gospodarstw prowadzonych przez młodych rolników rozpoczynających prowadzenie działalności rolniczej po raz pierwszy.

W ramach usługi podmiot doradczy opracuje biznesplan dla „Młodego rolnika” zwany dalej BP, będący dokumentem obowiązującym w tym działaniu.

Schemat korzystania z usługi:

Realizacja usługi doradczej

Analiza gospodarstwa rolnego

Doradca wykonujący usługę każdorazowo musi uwzględniać interes prawny i ekonomiczny rolnika.

Rolnik wybiera formę realizacji usługi spośród trzech ww. planów przedsięwzięć o akronimach PRG, WPI, BP. Decyzję o realizacji działań zawartych w tych dokumentach zwanych dalej – „planami” także podejmuje rolnik.

I rok realizacji usługi doradczej

Zakłada się świadczenie usługi doradczej w czterech etapach.

I etap: Przygotowanie rolnika i dokumentacji jego gospodarstwa do analizy oraz sporządzania jednego z trzech wymienionych dokumentów

Po zgłoszeniu przez rolnika do podmiotu doradczego chęci skorzystania z usługi w ramach działania „Korzystanie z usług doradczych.....” i sprawdzeniu dostępności do tej usługi (*Kryterium podstawowe dostępu do usługi: „Doradztwo dla młodych rolników rozpoczynających działalność po raz pierwszy” – lista sprawdzająca*), doradca „wizytuje i lustruje” posiadane lub planowane do przejęcia przez „Młodego rolnika” gospodarstwo oraz zapoznaje się z cechami jego funkcjonowania takimi jak: położenie gospodarstwa, rozłóg pól, wielkość działek, siła robocza, odległość od rynku zbytu, możliwości finansowe rolnika.

Doradca diagnozuje stan wyjściowy na podstawie dostępnych dokumentów (biznesplany, wnioski obszarowe, plany rolnośrodowiskowe, analizy, dokumenty księgowe, wypisy z rejestru gruntów, odpisy KW, itp.). Diagnoza uwzględnia także stan majątkowy i potencjał produkcyjny gospodarstwa (park maszynowy, budynki i budowle do celów gospodarczych, prowadzona dotychczasowa produkcja roślinna i zwierzęca). W tym celu doradca dokonuje lustracji gruntów, zasiewów i plantacji trwałych oraz budynków gospodarczych, maszyn i urządzeń użytkowanych w gospodarstwie. Taka wizyta będzie początkiem wykonania kompleksowej analizy gospodarstwa, da podstawową wiedzę i stworzy ramy do sporządzenia planu przedsięwzięcia.

Dalsze wizyty w gospodarstwie będą się odbywały w terminach ustalonych przez rolnika i doradcę.

Doradca w swojej pracy wykorzystuje aktualną wersję wybranego formularza planu przedsięwzięcia wraz instrukcją i wytycznymi do jego prawidłowego wypełnienia.

Z punktu widzenia metodyki pracy doradczej, w celu opracowania planu w stopniu właściwym i dokładnym zalecane są co najmniej 3 kolejne wizyty w gospodarstwie.

II etap: Sporządzanie wybranego planu przedsięwzięcia

Doradca, po zebraniu odpowiednich danych potrzebnych do sporządzenia planu, opracowuje dokument w wersji elektronicznej (wykorzystując aktualną wersję aplikacji). Pracuje on zgodnie z instrukcją do jego sporządzania, posiadaną wiedzą i zgromadzoną dokumentacją, sugestiami i zaleceniami rolnika. W sytuacjach tego wymagających doradca udaje się do gospodarstwa lub w zwyczajowo przyjęty sposób kontaktuje się z rolnikiem celem uzyskania wyjaśnień, dokonania korekt, uzupełnień i poprawek.

Do opracowania planu należy użyć wszelkich możliwych i dostępnych środków pomocnych w jak najlepszym i rzetelnym zestawieniu faktów i dokonaniu analiz dla oceny obecnych i przyszłych zdarzeń gospodarczych. Należy zwrócić uwagę na to, aby wybrany plan przedsięwzięcia był opracowany prawidłowo i zawierał elementy (cele) jak najbardziej realne i możliwe do osiągnięcia przez rolnika. Doradca podczas prac wykorzystuje swoje dotychczasowe doświadczenie, analizuje trendy rynkowe, ceny środków produkcji, ceny produktów rolniczych, rozwiązania technologiczne możliwe od zastosowania, posiłkując się przy tym dostępną literaturą, czasopismami, normami i normatywami produkcji rolniczej (*np. Skrócone normatywy produkcji rolnej. Radom 2010*

<http://www.minrol.gov.pl/pol/Media/Files/Skrocone-Normatywy-Produkcji-Rolnej> lub

<http://www.cdr.gov.pl/broszury-publicacje/787-skrcone-normatywy-produkcji-rolnej>).

Zakończenie tego etapu pracy to wydrukowanie jednego egzemplarza planu przedsięwzięcia i przedstawienie go rolnikowi do akceptacji.

III etap: Akceptacja planu przedsięwzięcia przez rolnika

Doradca zapoznaje rolnika z poszczególnymi elementami sporządzonego w wersji roboczej planu przedsięwzięcia (PRG lub WPI lub BP) i omawia je zwracając szczególną uwagę na aspekty technologiczne i ekonomiczne. Analizuje wyniki, przedstawia wnioski i sugestie.

Rolnik musi być świadomy zawartości planu przedsięwzięcia oraz zdecydowany do przyjęcia i realizacji opracowanego planu w gospodarstwie. Jeśli występują uwagi, konieczność poprawek, itp. doradca dokonuje zmian w planie, a wydruk ponownie przedstawia rolnikowi do akceptacji.

Jeśli nie ma uwag - Plan Rozwoju Gospodarstwa, Wzorcowy Plan Inwestycyjny lub Biznesplan dla „Młodego rolnika” jest zatwierdzany przez umawiające się strony (rolnik i podmiot doradczy) poprzez złożenie czytelnych podpisów na pierwszej stronie i następnie złożenia podpisów na wszystkich kolejnych stronach dokumentu.

Następnie doradca dokonuje kopiowania całego podpisanego planu. Oryginał otrzymuje rolnik i przechowuje go w gospodarstwie. Kopia pozostająca w dyspozycji doradcy jest przechowywana w biurze podmiotu doradczego.

W przypadku wystąpienia znaczących zmian, wynikłych w trakcie trwania usługi w pierwszym roku (już po sporządzeniu, zaakceptowaniu i przyjęciu planu do realizacji) należy przystąpić do aktualizacji planu i naniesienia ewentualnych poprawek.

IV etap: Realizacja planu przedsięwzięcia w latach II i/lub III rok realizacji usługi doradczej

Bardzo ważna jest kontynuacja usługi doradczej w kolejnych latach. Usługa obejmuje analizę realizacji przyjętych w planie założeń oraz dostosowywanie planu do aktualnej sytuacji z uwzględnieniem osiągania zaplanowanych celów zarówno w zakresie rzeczowym, jak i finansowym.

Doradca dojeżdża do gospodarstwa, co najmniej 4 razy w roku (raz na kwartał) i na bieżąco monitoruje realizację zaplanowanych działań. Jeśli sytuacja tego wymaga (doradca dokonuje oceny wspólnie z rolnikiem) aktualizuje się wersję elektroniczną planu, a wersja drukowana po podpisaniu jest załączana do dokumentacji pozostawionej u rolnika i podmiotu doradczego (kopia).

Należy zwrócić uwagę, że za realizację planu są odpowiedzialne obydwie umawiające się strony tj. rolnik i doradca/podmiot doradczy z zastrzeżeniem, że ostateczne decyzje podejmuje rolnik.

Po zakończeniu usługi następuje omówienie realizacji planu i jego skutków, popełnionych błędów i odniesionych sukcesów.

III. Dokumenty wspólne dla wszystkich usług doradczych – wykaz

1. Informacje o gospodarstwie, rolniku i analiza możliwości rozwoju.
2. Zakres realizacji kompleksowego programu doradczego.
3. Karta usługi doradczej.
4. Oświadczenie o realizacji programu doradczego.
5. Raport z realizacji programu doradczego.

IV. Harmonogram realizacji programu doradczego
(zadania i opis czynności wykonywanych w kolejnych latach realizacji programu doradczego)

L.p.	Zadanie	Opis czynności w ramach zadania	Dokumentacja	Termin realizacji (w latach)	Uwagi godzin usługi
1.	Kwalifikacja wnioskodawcy i gospodarstwa	Wizyta w gospodarstwie 1. Sprawdzenie kryterium dostępności wnioskodawcy do usługi, 2. Wybór formularza planu przedsięwzięcia.	Lista kontrolna Formularze: PRG, WPI, BP	I rok – przygotowanie do sporządzenia PRG, WPI lub BP	2
2.	Kwalifikacja wnioskodawcy i gospodarstwa c.d.	Wizyty w gospodarstwie prace przygotowawcze – dokumentacja do sporządzenia planu przedsięwzięcia.	Lista kontrolna Dokumenty planistyczne: PRG, WPI, BP	I rok – przygotowanie do sporządzenia PRG, WPI lub BP	8
3.	Sporządzenie i akceptacja biznesplanu	1. Sporządzanie planu przedsięwzięcia – praca w biurze. 2. Akceptacja planu przedsięwzięcia przez rolnika.	Dokumenty planistyczne: PRG, WPI, BP	I rok– sporządzanie PRG, WPI lub BP. Akceptacja, realizacja, monitoring, poprawki i uaktualnienia	30
4.	Realizacja biznesplanu	Wizyty w gospodarstwie, praca w biurze 1. Analiza realizacji założeń planu przedsięwzięcia. 2. Ewentualna aktualizacja, poprawki i	Dokumenty planistyczne: PRG, WPI, BP	I rok – monitoring, poprawki i uaktualnienia PRG, WPI lub BP	15

		uzupełnienia planu przedsięwzięcia.			
5.	Realizacja biznesplanu w dalszych latach usługi	<p>Wizyty w gospodarstwie (co najmniej 4), praca w biurze</p> <p>1. Analiza realizacji założeń planu przedsięwzięcia.</p> <p>2. Ewentualna aktualizacja, poprawki i uzupełnienia planu przedsięwzięcia</p>	<p>Dokumenty planistyczne: PRG, WPI, BP</p>	<p>II rok – monitoring, poprawki i uaktualnienia PRG, WPI lub BP</p>	15
6.	Realizacja biznesplanu w dalszych latach usługi	<p>Wizyty w gospodarstwie (co najmniej 4), praca w biurze</p> <p>1. Analiza realizacji założeń planu przedsięwzięcia.</p> <p>2. Ewentualna aktualizacja, poprawki i uzupełnienia planu przedsięwzięcia</p>	<p>Dokumenty planistyczne: PRG, WPI, BP</p>	<p>*III rok – monitoring, poprawki i uaktualnienia PRG, WPI lub BP</p>	15
Razem godzin usługi					70 – 85

*III rok - opcjonalnie

V. Narzędzia pracy doradczej

Kryterium podstawowe dostępu do usługi „*Doradztwo dla młodych rolników rozpoczynających działalność po raz pierwszy*” – lista sprawdzająca.

Sprawdzenie dostępności następuje w oparciu o wydane rozporządzenia i warunki dostępu określone szczegółowymi przepisami.

Lp.	MŁODY ROLNIK	TAK
A	Osoba fizyczna, pełnoletnia i ma nie więcej niż 40 lat	☐
B	Obywatel Polski lub obywatel innego państwa członkowskiego UE	☐
C	Prowadzi gospodarstwo rolne osobiście	☐
D	Gospodarstwo nie korzystało dotychczas z usługi „ <i>Doradztwo dla młodych rolników rozpoczynających działalność po raz pierwszy</i> ”	☐
E	Spełnia warunki dostępu w ramach co najmniej jednej z niżej wymienionych planowanych do realizacji usług:	☒
1	<i>Analizy i planowania - PRG lub</i>	☐
2	<i>Kredytów preferencyjnych - WPI lub</i>	
3	<i>Premii dla młodych rolników - BP</i>	
<i>Zaznacz poprzez wstawienie znaku</i>		X

Wymagane udzielenie odpowiedzi TAK na wszystkie pytania A-D
i jednego spośród E – spełnienie kryterium dostępu.

VI. Załączniki

1. Planowanie Rozwoju Gospodarstwa Rolnego – aplikacja w MS Excel.
2. Planowanie Rozwoju Gospodarstwa Rolnego – broszura.